

# Ekonomiskt och Intergenerationellt Beslutsfattande i Familjer

Simon Schürz

**AKADEMISK AVHANDLING**  
som med vederbörligt tillstånd för vinnande av  
filosofie doktorsexamen vid  
Handelshögskolans fakultet, Göteborgs universitet,  
framlägges till offentlig granskning  
fredagen den 27 mars, kl 10.15, i E44, Institutionen för  
nationalekonomi med statistik, Vasagatan 1

Göteborg 2020

## Sammanfattning

### Föräldrars beslutsfattande och investeringar i utbildning: Experimentella resultat från Tanzania

Det här kapitlet visar att skillnader i beslutsfakt mellan makar har betydande konsekvenser för nivån på investeringar i barnens utbildning. Jag genomförde ett "lab-in-the-field" experiment, det vill säga ett laboratorieexperiment i fältmiljö, med föräldrar. Jag testade där om mödrar undviker förhandlingssituationer med sina mäktigare makar, och på så vis ger upp möjligheten att finansiera dyra utbildningsinsatser, vilka hade varit möjliga om föräldrarna använt sina inkomster gemensamt. Mödrar och fäder ombads att fördela pengar mellan två möjliga val: kontantutbetalning och en värdekupong som endast kunde användas till skolmaterial. Varje förälder kunde också välja att fatta beslutet individuellt eller tillsammans med sin make. I experimentet varierade man slumpmässigt hur mycket ett par kunde tjäna på att gemensamt besluta om allokering. Resultatet är att båda föräldrar reagerar strategiskt på så sätt att högre incitamentsnivåer för samarbete innebär mer samarbete. Mödrar fortsätter dock att undvika att förhandla och därigenom offerar i genomsnitt 5.8% av kupongvärdet genom att investera ineffektivt. Jag visar att dessa resultat drivs av mödrar med begränsad makt över sin egen situation, då dessa mödrar gör bedömningen att deras makar inte hade gått med på den allokering de själva hade föredragit. Efter det att kupongen för skolmaterial löstes in så ser man att barn till icke-samarbetsvilliga föräldrar uppnår betydligt lägre testresultat fem månader efter det att experimentet avslutats. Detta kan ses som en negativ intergenerationell externalitet av föräldrarnas beslut. Artikelns resultat ger också insikter kring olika alternativa strategier för mödrar för att finansiera barns utbildning, såsom via informella grupper för sparande eller genom olika sätt att dölja inkomster.

**Nyckelord:** Beslutsfattande inom hushåll, kön, utbildningsinvestering, gemensam allokering av inkomst

**JEL-klassificering:** D13, D14, O12, O15

### Beteendeförändringar och utformning av arvsbeskattning

Det här kapitlet studerar den optimala utformningen av en förmögenhetsskatt mellan generationer, som vanligtvis adresseras genom antingen en arvskatt eller skatt på dödsboet. Beroende på skatteutformning kan äldre individer välja att agera på dessa skatter på ett antal olika sätt. Det kan röra allt från en förändring i ackumulering av förmögenhet, till gåvor eller förändringar i arvsfördelningen mellan arvingar. Vi utnyttjar en unik och för ändamålet passande utformning av svensk arvsbeskattning, tillsammans med detaljerad och omfattande svensk administrativ data. För att förstå hur individers anpassar sitt beteende från olika skattesystem så estimerar vi en strukturell modell för förmögenhetsackumulering och arvsbeslut i ålderdomen. Vi ser att jämförbara nivåer på arvsskatt och skatt på dödsboet båda resulterar i betydande men jämförbara snedvridningar av förmögenhetsförvärv och arvsfördelningar. Genom att i högre grad begränsa strategiska förmögenhetsjusteringar, så genererar en skatt på dödsboet högre skatteintäkter än arvsskatter. Vår modell gör det möjligt för beslutsfattare att utforma en intergenerationell skatt som balanserar snedvridningar, progressivitet, skatteintäkter och skatteuttag beroende på vilken social välfärdsfunktion man utgår ifrån.

**Nyckelord:** arvsbeskattning, motiv för arvsbeslut, livscykelmodell, skatteundvikande

**JEL-klassificering:** H24, H26, D14, D15, D64

### Preferenser för fördelning i barns vänskapsgrupper

Det här kapitlet studerar fördelningspreferenser eller så kallade "sociala preferenser" bland barn. Deltagarna väljer hur de vill fördela verkliga pengar mellan sig själva och en passiv deltagare. Dessa val används sedan för att klassificera barnens preferenser vad gäller effektivitet, för eller emot ojämlikhet, samt skadeglädje (spitefulness). Vi ser att barn som liknar varandra i dessa avseenden är mer benägna att ha vänskapsband till varandra: vänners preferenser är samspelade i 32% av fallen. Förutsatt att barnen är vänner ser vi signifikanta korrelationer i deras sociala preferenser. Dessa samband mellan vänner drivs nästan helt av de som tycker om ojämlikhet och uppvisar skadeglädje gentemot andra. Ytterligare analyser visar att preferenser i barns vänskapsgrupper främst drivs av selektion in i nätverket och i mindre grad av överföring av preferenser. Dessa vänskapsgruppers roll för att förklara sociala preferenser är starkare än vad som kan förklaras av sammansättningen. Att vara lågt rankad avseende prestation i akademiska skolämnen samt ha en central position inom nätverket korrelerar positivt med skadeglädje, något som antyder motsatta effekter av sociala hierarkier. Empiriskt stöd för preferenser i barns vänskapsgrupper är viktigt för att förklara heterogenitet i sociala preferenser och selektionen till vänskaps- och professionella nätverk, såväl som till politiskt engagemang senare i livet.

**Nyckelord:** sociala preferenser, nätverk av vänner, barn, distributionspreferenser

**JEL-klassificering:** D63, D64, Z13

**ISBN:** 978-91-88199-45-4 (Printed), 978-91-88199-46-1 (PDF)

**Kontakt information:** Simon Schürz, Göteborgs Universitet, Handelshögskolan, Box 640, 405 30 Göteborg, Sverige. Epost: simon.schurz@economics.gu.se